Juryrapport voor de Jules Schelvis Scholierenprijs 2026

De vier juryleden Jeroen van den Eijnde, directeur Nationaal Monument Kamp Vught, Maarten Eddes, oud-voorzitter van de Stichting Sobibor, Ellen Jansen, vanuit de Provincie Gelderland ambtelijk betrokken bij ontwikkelingen in Sobibor en Oscar Visser, winnaar van de Jules Schelvis Scholierenprijs in 2023, hebben de inzendingen voor de Jules Schelvis Scholierenprijs 2026 geëvalueerd op basis van de volgende criteria:

- Heeft de inzending een persoonlijk karakter of is er een persoonlijke binding?
- Levert de inzending een blijvende herinnering op aan het nazi-vernietingskamp Sobibor (voor henzelf en/of voor een groter publiek)?
- Is er onderzoek gedaan en zijn verschillende bronnen gebruikt?
- Is er sprake van een creatieve aanpak?
- Zag de inzending er verzorgd uit?
- Is wat is ingeleverd in lijn met wat op basis van leeftijd, scholing en eventuele ondersteuning van leraren, ouders of anderen mag worden verwacht?
- Wat maakt de aanpak van de inzending bijzonder?
- Wat valt er verder op aan de inzending?

De jury heeft voorafgaand aan een digitale jurybijeenkomst de inzendingen gelezen en bekeken. In de digitale bijeenkomst op dinsdag 1 september zijn de beoordelingen van de vier afzonderlijke juryleden besproken, om zo tot een gezamenlijk gedragen standpunt en advies aan het bestuur van de Stichting Sobibor te komen.

Wij kregen vier nominaties voor de Jules Schelvis Scholierenprijs 2026, die zeer verschillend van aard waren: een lied, een sonnet, een tentoonstelling en een uitgebreid reisverslag van de jeugdconferentie. De jury heeft alle inzendingen met veel belangstelling en bewondering tot zich genomen.

Het juryrapport voor de inzendingen is als volgt:

1. **Evi van Schoote (Scholierenreis Stichting Sobibor)**
   Evi koos bewust voor een artistieke vorm om de geschiedenis niet alleen via feiten, maar juist via emotie en beleving over te brengen. Zij schreef een eigen lied dat zij, samen met een vriendin, begeleidt op gitaar. De jury is onder de indruk van de manier waarop zij de diepe emoties van haar reis, waaronder de indruk van haar bezoek aan Majdanek, Trawniki en de gesprekken over schuld en verantwoordelijkheid, weet te vertalen naar muziek. Inspiratie haalde zij onder meer uit een theaterstuk in Lublin en de vele getuigenissen tijdens de reis. Haar wens om het lied online te delen onderstreept haar engagement om mensen gelijkwaardig te laten behandelen, verantwoordelijkheid te nemen voor de wereld en in gesprek te blijven met elkaar. Evi laat zien hoe een persoonlijk en artistiek geluid de geschiedenis voelbaar maakt.

2. **Storm Geertse (Scholierenreis Stichting Sobibor)**
   Storm leverde een zelfgeschreven sonnet in waarin hij reflecteert op daderschap, persoonlijke verantwoordelijkheid en de hardnekkigheid van antisemitisme. De jury waardeert zijn diepgaande analytische blik op de rol van omstanders en de manier waarop hij de vraag stelt hoe men na 1945 kon beweren 'van niets te hebben geweten'.

Storm ziet zijn sonnet niet als een literair eindpunt, maar als een krachtige aanleiding voor gesprek, reflectie en bewustwording. Hij legt hiermee een directe link tussen de gebeurtenissen in het verleden en hedendaags antisemitisme en roept op tot een actieve houding tegen onrecht.

3. **Rosa Bo Visser & Valérie Dekker (Scholierenreis Stichting Sobibor)**
   Rosa Bo en Valérie ontwierpen een indrukwekkend monument ter nagedachtenis aan de vrouwen die in Sobibor zijn vermoord. Het ontwerp toont twee vrouwen, die elkaars haar vlechten, met op de achtergrond vervaagde portretten van vermoorde vrouwen. De jury vindt het bijzonder hoe het idee ontstond op het pad richting de voormalige kappersbarak, waar zij zich realiseerden dat duizenden vrouwen tachtig jaar geleden dezelfde weg aflegden. Het monument verbeeldt op een ontroerende wijze waarden als zorg, liefde en menselijkheid midden in een omgeving van vernietiging. Met hun ontwerp vragen zij aandacht voor de uitgewiste identiteiten van de slachtoffers en manen zij tot waakzaamheid in het heden.

4. **Noor Bijsterbosch (Scholierenreis Provincie Gelderland)**
   Noor schreef een persoonlijk en uitgebreid reisverslag waarin zij haar ervaringen, reflecties en foto's bundelt. De jury prijst de toewijding waarmee zij dagelijks een dagboek bijhield om haar indrukken vast te leggen. Het verslag toont haar persoonlijke groei: waar zij vooraf nog weinig wist over Sobibor, maakten de bezoeken aan de gedenkplaatsen en de herdenking, waar zij de openingsspeech uitsprak en de naam van een regionaal slachtoffer voorlas, een onuitwisbare indruk op haar. Haar voornemen om op school presentaties te geven laat zien dat zij de geschiedenis actief wil doorgeven aan haar leeftijdsgenoten.

De vier inzendingen laten zien hoe de jaarlijkse jongerenreis wordt beleefd. De grote impact van de reis op de deelnemende jongeren is duidelijk en geven de verschillende organisatoren ook nuttige aanbevelingen voor de organisatie van toekomstige reizen. Het is in deze nominaties mooi om te horen, zien en lezen hoe de jongeren hun ervaringen onder woorden brengen en het verhaal van Sobibor een eigen, eigentijdse stem geven.

Advies aan het bestuur van de Stichting Sobibor
De juryleden hebben, nadat de verschillende inzendingen waren besproken, op basis van de aan het begin van het juryrapport beschreven criteria een vergelijking tussen de bijdragen gemaakt. Het staat daarbij in de diversiteit van bijdragen al bij voorbaat vast dat waar iedere bijdrage een eigen en uniek karakter had, vergelijken bij voorbaat moeilijk tot onmogelijk is. Voor al deze bijdragen aan het doorvertellen van het verhaal van Sobibor hebben we veel waardering. Jullie hebben de vraag van Jules Schelvis om dit verhaal door te vertellen beantwoord met eigen middelen en een eigen uniek geluid.

Niettemin hebben we een keuze moeten en kunnen maken. De procedure en voorwaarden van de Jules Schelvis Scholierenprijs geven ons als jury de mogelijkheid om de prijs toe te kennen aan een of maximaal twee inzendingen. De uitkomst van ons jurygesprek was dat wij het bestuur van de Stichting Sobibor unaniem adviseren om de Jules Schelvis Scholierenprijs 2026 toe te kennen aan Rosa Bo Visser & Valérie Dekker voor hun ontwerp van het monument ter nagedachtenis aan de vermoorde vrouwen in Sobibor.

Onze overwegingen daarbij waren dat Rosa Bo en Valérie erin geslaagd zijn een buitengewoon origineel, concreet en tastbaar resultaat neer te zetten. Het ontwerp kent een hele directe en betekenisvolle connectie met een specifieke plek in het voormalige kamp Sobibor, het pad naar de voormalige kappersbarak, en weet op krachtige wijze een positieve, verbindende gedachte van zorg en menselijkheid uit te dragen. Omdat het een beeld/monument betreft, overstijgt het taalgrenzen en kan het ook internationaal worden ingezet. Bovendien is het ontwerp makkelijk uitvoerbaar en biedt het concrete opties om te worden gerealiseerd en opgesteld bij tentoonstellingen of herdenkingsplekken. Het zou mooi zijn wanneer dit monument ter nagedachtenis aan de vermoorde vrouwen in Sobibor ooit kan worden gerealiseerd.

Jeroen van den Eijnde
Maarten Eddes
Ellen Jansen
Oscar Visser

Vught, Amsterdam, Arnhem, 10 september 2026